

10.04.2024

Dnro 1077/03.04.04.04.24/2023

Asia Valitus eläintautilain mukaisessa asiassa

Valittaja Mäkfox Oy

Päätös, josta valitetaan

Ruokavirasto 22.9.2023 (4477/2023)

Ruokavirasto on määrännyt kaikki Mäkpek Oy:n ja Mäkfox Oy:n pitopaikan turkiseläimet välittömästi lopetettavaksi paikan päällä pitopaikassa. Lopettaminen ja alla mainitut muut toimet on tehtävä eläinterveysviranomaisen valvonnassa. Edellä mainittu ei koske yksittäisten eläinten lopettamista eläinsuojelusyistä.

Päätöksessä on lisäksi määrätty raatojen, sivutuotteiden, tarvikkeiden ja välineiden hävittämisestä sekä pitopaikan puhdistuksesta ja desinfioinnista päätöksestä tarkemmin ilmenevällä tavalla

Varjotaloihin, joista on päätöksen mukaan lopetettu eläimiä, ei saa siirtää uusia eläimiä ennen kuin aluehallintoviraston laatima saneeraussuunnitelma on toteutettu tai aluehallintovirasto on muutoin arvioinut, että varjotalot eivät aiheuta tartunnan leviämisen vaaraa.

Päätös tulee heti voimaan ja päätöstä on noudatettava heti mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta, ellei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää. Aluehallintovirasto vastaa päätöksen täytäntöönpanosta. Se, jolle päätös on osoitettu, on velvollinen avustamaan täytäntöönpanossa siinä laajuudessa kuin se on kohtuullista.

Perustelut

Valituksenalaisen päätöksen perusteluissa on viitattu seuraaviin oikeusohjeisiin:

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/429 tarttuvista eläintaukeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta ("eläinterveys säännöstö"), 5, 9 ja 61 artiklat

- Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2018/1882, artikla 2 ja liite
- Eläintautilaki (76/2021) 1, 3–4, 25, 30, 33, 67, 73 ja 100 §
- Hallintolaki (434/2003) 34 ja 60 §
- Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) 7–8 ja 10 §
- Eläinsuojelulaki (247/1996, muutos 584/2013) 33 d §
- Neuvoston asetus eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä (EY) N:o 1099/2009
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009 (sivutuoteasetus) 8 artiklan a kohdan i) alakohta sekä 19 artiklan 1 kohdan e) alakohta
- Laki eläimistä saatavista sivutuotteista (517/2015) 30 §
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/625 15 artikla
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus muista torjuttavista, valvottavista ja muista ilmoitettavista eläintaudeista, eläintautien ilmoittamisesta sekä mikrobikantojen toimittamisesta (325/2021, muutos 909/2023) 3 §

Perusteluissa on lisäksi todettu muun ohella seuraavaa:

Nisäkkäisiin levinnyt korkeapatogeeninen lintuinfluenssa voi muuntaa taudiksi, joka aiheuttaa ihmisissä vakavan sairauden. Ihmisten terveyden suojaaminen oli pääasiallinen peruste, jolla tauti nimettiin muuksi torjuttavaksi eläintaudiksi. Lintuinfluenssavirus voi muuntaa nisäkkäissä siten, että virus tarttuu herkemmin nisäkkäiden välillä ja myös ihmisiin. Tämä lisäisi pandemian riskiä.

Tartuntapitopaikkojen eläimistä eristetyille lintuinfluenssaviruksille on tehty sekvensointitutkimuksia, joissa selvitetään viruksen perimää ja siinä tapahtuvia muutoksia. Uusimmissa sekvensointitutkimuksissa on osoitettu, että virus on todennäköisesti tarttunut tarhoilla nisäkkäiden välillä. Turkiseläinten väliset tartunnat voivat edistää viruksen muuntumista helpommin myös ihmiseen tarttavaksi. Uusissa tutkimuksissa on lisäksi todettu, että oireettomat eläimet voivat kantaa lintuinfluenssatartuntaa aiemmin oletettua yleisemmin. Tarhan lintuinfluenssasta vapautumisen osoittaminen riittävällä varmuudella vaatisi niin suuren näytämäärän, ettei sitä ole käytännössä mahdollista toteuttaa. Eläinten olisi myös mahdollista saada uudelleentartuntoja tarhan ympäristöstä. Oireettomien eläinten piilevät tartunnat aiheuttaisivat työsuojelullisen riskin nahkontakautena, ja tartuntariski ihmisiin jatkuisi myös nahkontakauden jälkeen. Uuden tiedon perusteella on katsottu välttämättömäksi tartuntapitopaikkojen kaikkien eläinten lopettaminen ihmisten terveyden suojaamiseksi.

Pitopaikassa on todettu Ruokavirastossa tehdyissä tutkimuksissa korkeapatogeenista lintuinfluenssaa 14.7.2023. Lisäksi pitopaikan eläimistä eristetyistä viruksissa on todettu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sekvensointitutkimuksessa 21.7.2023 muuntumista (PB2-E627K-mutaatio), joka edistää viruksen monistumista nisäkässoluissa. Tämä muunnos on vahvistettu Euroopan unionin lintuinfluenssan vertailulaboratorion sekvensointitutkimuksessa. Ruokavirasto on aiemmin 28.7.2023 määrännyt osan pitopaikan eläimistä lopetettavaksi. Euroopan unionin lintuinfluenssan vertailulaboratoriosta 17.8.2023 saadun tiedon mukaan pitopaikan eläinten

lopetuksen yhteydessä otetuissa virusnäytteissä on sekvensointitutkimuksissa havaittu NA-369I+396V mutaatiot influenssaviruksen NA-geenissä. Aikaisemman influenssaviruksista tunnetun tiedon perusteella näiden mutaatioiden tiedetään olevan eräs niistä välivaiheista, joiden kautta pandeemiset influenssavirukset ovat muuntuneet ihmisestä toiseen leviävään muotoon. Nämä mutaatiot eivät yksinään tee viruksesta vaarallista ihmiselle, mutta niiden tiedetään ohjaavan viruksen evoluutiota kohti ihmiseen sopeutunutta muotoa. Lisäksi Euroopan unionin lintuinfluenssan vertailulaboratoriosta 20.9.2023 saadun tiedon mukaan virusnäytteiden jatkosekvensoinnissa on todettu myös mutaatio PB-2-K526R, joka edistää viruksen monistumista nisäkässoluissa yhdessä PB2-E627K-mutaation kanssa.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Mäkfox Oy on valituksessaan vaatinut, että valituksenalainen päätös kumotaan.

Valittaja on valituksen täydennyksessä 25.10.2023 vaatinut toissijaisesti, että päätös kumotaan siltä osin kuin siinä on määrätty eläintensiirtokiellosta. Lisäksi on vaadittu, että Ruokavirasto veloitetaan korvaamaan valittajan asianajo-, asianosais- ja muut oikeudenkäyntikulut erikseen esitettävän laskun mukaisesti täysimääräisesti korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkeineen siitä lukien, kun kuukausi on kulunut hallinto-oikeuden päätöksen antamisesta.

Valittaja on 15.12.2023 hallinto-oikeudelle toimittamassaan kirjelmässä rajoittanut valituksensa koskemaan ainoastaan eläintensiirtokieltoa ja oikeudenkäyntikuluvaatimusta. Lisäksi on vaadittu suullisen käsittelyn järjestämistä asiantuntijoiden kuulemiseksi.

Perustelut

Valittaja on esittänyt valituksessa perusteluina vaatimuksilleen muun ohella seuraavaa. Hallintolain 6 §:ssä yksilöityjen hallinnon oikeusperiaatteiden mukaan viranomaisen toimien on oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden ja niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia. Asiassa on rikottu oikeasuhtaisuuden vaatimusta. Lisäksi päätöstä on perusteltu tulkinnanvaraisilla tutkimustuloksilla. Sekvensointituloksia ja niistä tehtyjä johtopäätöksiä on käyty läpi palaverissa. Tulokset ja johtopäätökset olivat hyvin tulkinnanvaraisia. Perustelut viruksen leviämisestä eläimestä toiseen ja perustelut oireettomista kantajista on esitetty tulkinnanvaraisin väittein ilman varsinaisia, asianosaisille tiedoksi annettuja todisteita. Hallinnollinen päätös ei voi perustua tällaiseen menettelyyn. On hallinnon periaatteiden, tieteen ja kohtuuden vastaista vaatia, että tilan lintuinfluenssasta vapautuminen pitäisi osoittaa 100 %:n varmuudella kaikista tilan eläimistä. Kaikkien tilan eläinten lopettaminen pelkän virusmahdollisuuden vuoksi ilman, että eläimiä on oikeasti tutkittu, on kohtuuton vaatimus. Valittajan tilalla on otettu näytteitä viimeksi 11.9.2023 ja näissä näytteissä ei ole todettu virusta. On epätodennäköistä, että

tilanympäristössä olisi enää tartuttamiskykyistä lintuinfluenssavirusta. Ainoa asia, joka heinäkuun 2023 jälkeen on muuttunut, on Ruokaviraston tulkinta lintuinfluenssapatogeenin potentiaalista muuntaa ihmisiin helpommin tarttuvaksi. Valittajalle ei ole esitetty tutkimustuloksia tai muutakaan uutta näyttöä, johon tällainen uusi tulkinta perustuisi.

Valituksen täydennyksen 25.10.2023 mukaan eläintensiirtokielto on kokonaisuudessaan kohtuuton sillä tavoitetultuun päämäärään nähden ja se rikkoo hallintolain edellyttämää yhdenvertaisuutta. Valituksenalainen päätös on perustunut paitsi tieteellisesti epäselviin ja tulkinnanvaraisiin tutkimusnäytteisiin, mutta myös väärään ja vanhentuneeseen tietoon valittajan tilan osalta. Tilan viimeisimmissä tutkimusnäytteissä ei ole enää havaittu lintuinfluenssavirusta. Ruokavirasto on tältä osin laiminlyönyt hallintolain 31 §:n mukaisen selvittämisvelvollisuutensa. Ruokavirasto on viitannut muiden tilojen sekvensointitutkimuksiin ja niistä tehtäviin johtopäätöksiin. Yksilöimättä jätetyillä tutkimuksilla ei voida kuitenkaan perustella valittajan oikeuksiin ja velvollisuuksiin vaikuttavaa hallintopäätöstä. Ruokavirasto ei ole myöskään esittänyt konkreettista näyttöä siitä, että valittajan tilalla todettu lintuinfluenssa voisi aiheuttaa viruksen mutaatiota tai sen leviämistä ihmisiin.

Mainitun valituksen täydennyksen mukaan Ruokavirasto on antanut joillekin turkistarhaajille eläintensiirtokiellon pelkästään päätöksen liitteenä, eikä osana päätöstä. Ruokavirasto on siten samankaltaisissa asioissa antanut erilaisia päätöksiä kohdellen turkistarhaajia yhdenvertaisuusperiaatteen vastaisesti. Eläintensiirtokiellon asettaminen valittajalle edellyttää lintuinfluenssan osalta sitä, että se on nimenomaisesti vahvistettu valittajan omistamissa turkiseläimissä. Valittajan turkiseläimistä ei ole enää 31.8.2023 otettujen näytteiden jälkeen havaittu korkeapatogeenista lintuinfluenssaa. Näin ollen 31.8.2023 jälkeen valittajan turkistilalla ei myöskään ole ollut taudinpurkausta, joka olisi vahvistettu virallisella tavalla. Siten valituksenalaiselta eläintensiirtokiellosta puuttuu laillinen peruste. Ruokavirasto on antanut valittajalle ensimmäisen lopettamispäätöksen 28.7.2023, jonka ansiosta lintuinfluenssa saatiin kuriin valittajan turkistilalla. Ruokavirasto on perustellut kaikkien turkiseläinten lopettamista ja siten myös eläintensiirtokiellon asettamista muun muassa mutaatio- tai muuntumisriskillä. On kuitenkin yksiselitteistä, että kyse ei ole virallisesta vahvistuksesta taudinpurkaukselle. Joka tapauksessa eläintensiirtokielto on kohtuuton, kun otetaan huomioon hallinnon oikeusperiaatteet ja eläintensiirtokiellon tarkoitus. Eläintensiirtokielto estää elinkeinon harjoittamisen ja on siten suhteeton sillä saavutettavaan hyötyyn nähden.

Asian käsittely ja selvittäminen hallinto-oikeudessa

Mäkfox Oy on 26.10.2023 toimittamassaan valituksen täydennyksessä esittänyt FT [REDACTED] asiantuntijalausunnon.

Mäkfox Oy on 2.11.2023 toimittamassaan valituksen täydennyksessä esittänyt Ruokaviraston 31.10.2023 antaman päätöksen tartuntavyöhykkeen lakkauttamisesta ja muun ohella todennut, että Ruokavirasto on lakkauttanut

kaikki tartuntavyöhykkeillä noudatettavana olleet määräykset, kuten valittajaa koskevan eläintensiirtokiellon. Valittajan eläintensiirtokielto tulee kumota välittömästi. Vaihtoehtoisesti hallinto-oikeuden on vahvistettava, että Ruokaviraston 31.10.2023 antaman päätöksen myötä valittajalle asetettu eläintensiirtokielto on lakkautettu, eikä eläintensiirtokielto ole enää voimassa.

Ruokavirasto on antanut lausunnon, jossa on todettu muun ohella seuraavaa. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto on 20.7.2023 antanut toimijalle päätöksen korkeapatogeenisen lintuinfluenssan estämiseksi. Päätöksen mukaan turkiseläinten siirtäminen pitopaikkaan ja pitopaikasta pois on kielletty. Näin ollen kielto uusien eläinten siirtämisestä pitopaikkaan perustuu aluehallintoviraston päätökseen eikä nyt valituksenalaiseen Ruokaviraston päätökseen. Ruokaviraston lopetuspäätöksen sananmuodoista ilmenee, että on kyse tarhan sisäisistä eläinten siirroista, eikä eläinten siirtämisestä ulkopuolelta pitopaikkaan. Pitopaikassa 30.8.2023 ja 11.9.2023 otettujen näytteiden määrä (54) oli liian pieni, jotta sen avulla olisi voitu varmuudella osoittaa, että pitopaikka olisi vapautunut aiemmin todetusta lintuinfluenssavirustartunnasta. Pitopaikassa oli yhteensä jäljellä noin 10 000 turkiseläintä. Tämän pitopaikan eläimistä on todettu HPAI:n (korkeapatogeenisen lintuinfluenssan) taudinaiheuttaja. Taudinpurkaus on tällöin virallisesti vahvistettu. Taudinpurkaus pitopaikassa jatkuu niin kauan, kunnes eläimet on lopetettu, pitopaikan puhdistus ja desinfektio ja riittävä tyhjillään pito on tehty ja aluehallintovirasto on tämän jälkeen kumonnut pitopaikalle asetetut rajoitukset ja kiellot.

Ruokaviraston näkemyksen mukaan [REDACTED] lausunto viittaa aiemmin lausuntokierroksella olleeseen maa- ja metsätalousministeriön asetusehdotukseen lintuinfluenssan torjunnasta turkiseläimillä, jossa oli esitetty tässä mainitun mittaisia aikarajoituksia uusien eläinten ottamiseen tarhalle, jolta on tartunnan vuoksi lopetettu eläimet. Kyseistä asetusehdotusta ei ole Ruokaviraston lausunnon antamisvaiheessa saatettu voimaan. Valituksenalaisessa päätöksessä ei ole asetettu kieltoa uusien eläinten ottamiseksi tarhalle eikä tässä päätöksessä ole esitetty [REDACTED] esitetyn kysymyksen mukaisia aikarajoituksia tarhan tyhjänä pidolle. Kysymys vasta-ainetestin riittävydestä lintuinfluenssan toteamiseksi ei ole relevantti tässä valituksenalaisessa asiassa, jossa korkeapatogeeninen lintuinfluenssavirus pitopaikan eläimistä otetuista näytteistä on todettu PCR-testillä. Ruokavirasto perusti tartuntavyöhykkeen päätöksellään 20.7.2023. Päätöstä ei osoitettu turkistarhoille, eikä se sisältänyt turkistarhoja koskevia määräyksiä. Tartuntavyöhykkeen ja sen määräysten lakkauttaminen ei siten vaikuta Ruokaviraston tai aluehallintoviraston turkiseläinten pitopaikalle antaman päätöksen sisältöön tai voimassaoloon. Lisäksi Ruokavirasto on vaatinut, että oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus hylätään kokonaisuudessaan.

Mäkfox Oy on 15.12.2023 toimittanut lisäselvitystä.

Mäkfox Oy on antanut lausunnon johdosta vastaselityksen, jossa on todettu muun ohella seuraavaa. Kyse on perustuslailliseen omaisuudensuojaan ja elinkeinonvapauteen puuttumisesta. Valitustenalaisessa päätöksessä on

kielletty uusien eläinten siirtäminen varjotaloihin. Sillä seikalla, että myös aluehallintovirasto on antanut valittajalle vastaavanlaisen määräyksen, ei ole merkitystä valitustenalaisen päätöksen arvioinnissa. Valituksenalaisessa päätöksessä on valittajan tarkoittama eläintensiirtokielto. Ruokaviraston menettely viimeisimmissä näytteenotoissa ja näiden negatiivisten tutkimustulosten perusteeton sivuuttaminen on johtanut valitustenalaisen päätöksen antamiseen. Ruokavirasto on virheellään ja perusteettomalla toiminnallaan tosiasiaa lopettanut yhtiön omistajien elinkeinon.

Merkintä

Hallinto-oikeus on 9.10.2023 antamallaan välipäätöksellä numero 1300/2023 hylännyt päätöksen täytäntöönpanoa koskevan vaatimuksen.

Korkein hallinto-oikeus on 9.11.2023 antamallaan päätöksellä numero 3262/2023 jättänyt tutkimatta hakemuksen hallinto-oikeuden välipäätöksen purkamiseksi ja siihen liittyvän täytäntöönpanokieltoa koskevan vaatimuksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

1. Hallinto-oikeus hylkää vaatimuksen suullisen käsittelyn järjestämisestä.
2. Hallinto-oikeus hylkää valituksen.
3. Hallinto-oikeus hylkää oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeneen vaatimuksen.

Perustelut

1. Suullinen käsittely

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 57 §:n 1 momentin mukaan hallinto-oikeuden on toimitettava suullinen käsittely, jos tuomioistuimien pitää sitä tarpeellisena tai yksityinen asianosainen sitä vaatii. Suullisessa käsittelyssä voidaan kuulla asianosaista, päätöksen tehnyttä viranomaista, todistajia ja asiantuntijoita sekä ottaa vastaan muuta selvitystä. Jos asiassa vedotaan asiantuntijalausuntoon tai yksityisluonteiseen kirjalliseen todistajankertomukseen, suullinen käsittely asiantuntijan tai todistajan kuulemiseksi järjestetään pykälän 5 momentin mukaan vain, jos se on tarpeen asian selvittämiseksi.

Mainittua lakia koskevan hallituksen esityksen (HE 29/2018 vp) yksityiskohtaisten perustelujen mukaan velvollisuus suulliseen käsittelyyn olisi 57 §:n 5 momentissa rajattu vain tilanteisiin, joissa suullinen kuuleminen on tarpeen asian selvittämiseksi. Suullinen kuuleminen ei olisi yleensä tarpeen silloin, kun ei ole ilmennyt perusteita epäillä asiantuntijalausunnon uskottavuutta. Asian arviointiin vaikuttaa kuitenkin myös oikeudenkäynnin muiden osapuolten mahdollinen pyyntö saada esittää asiantuntijalle

kysymyksiä (esim. EIT Letinčić v. Kroatia 2016). Asiantuntijaa olisi kuultava istunnossa esimerkiksi silloin, jos se olisi tarpeen asiantuntijan lausunnon epäselvyyksien tai puutteellisuuksien poistamiseksi. Lisäksi asiantuntijaa olisi kuultava suullisesti, jos asianosainen sitä vaatii eikä kuuleminen ole ilmeisen merkityksetöntä. Tällöinkin tuomioistuin arvioi kuulemistarpeen.

Valittaja on valituksen täydennyksessä vaatinut suullista käsittelyä näytön tieteellisen yksityiskohtaisuuden vuoksi sekä asiantuntijoiden kuulemiseksi. Valittaja on esittänyt haluavansa kuulla suullisessa käsittelyssä ainakin kirjallisia lausuntoja antanutta asiantuntijaa FT [REDACTED] sekä mahdollisesti muita asiantuntijoita.

Hallinto-oikeuden ratkaisun kannalta keskeistä käsiteltävänä olevassa asiassa on saadun kirjallisen aineiston ja asiantuntijalausuntojen merkityksen arviointi. Kun otetaan huomioon asiassa esitetty laaja kirjallinen selvitys kokonaisuudessaan, hallinto-oikeus katsoo, että asiantuntijoiden kuuleminen suullisessa käsittelyssä ei ole tarpeen asian selvittämiseksi. Vaatimus suullisen käsittelyn järjestämisestä on siten hylättävä.

2. Pääasia

Sovellettuja oikeusohjeita

Eläintautilain 1 §:n 1 momentin mukaan kyseisessä laissa säädetään momentissa mainittujen eläintautien vastustamista koskevien Euroopan unionin säädösten ja niiden nojalla annettujen säädösten täytäntöönpanosta siltä osin kuin niiden täytäntöönpanosta ei säädetä muun lain nojalla. Pykälän 2 momentin mukaan eläintautilaissa säädetään lisäksi 1 momentissa mainittujen asetusten sallimista kansallisista toimenpiteistä, lisätoimenpiteistä ja tiukemmista toimenpiteistä eläintautien vastustamiseksi.

Eläintautilain 4 §:ssä säädetään eläintautien luokituksesta. Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan muu eläntauti kuin a–c-luokan tauti voidaan nimetä muuhun kuin a–c luokkaan kuuluvaksi torjuttavaksi eläintaudiksi, jäljempänä *muu torjuttava eläntauti*, jos eläntauti merkittävästi vaikeuttaa eläintuotannon toimintaedellytyksiä, merkittävästi vahingoittaa luonnonvaraisia eläinkantoja, merkittävästi estää tai haittaa eläinten tai tuotteiden vientiä ja kauppaa taikka voi tarttua eläimestä ihmiseen aiheuttaen vakavan sairauden. Pykälän 3 momentin mukaan eläntauti voidaan nimetä muuksi torjuttavaksi tai valvottavaksi eläintaudiksi, jos sen esiintymiseen voidaan vaikuttaa eläintautien vastustamisella. Jos eläntaudin aiheuttamien haittojen taikka eläntaudin vastustamistoimenpiteiden tehokkuuden kannalta on tarkoituksenmukaista, eläntauti voidaan nimetä muuksi torjuttavaksi tai valvottavaksi eläintaudiksi tietyllä maantieteellisesti rajatulla alueella taikka tiettyjen eläinlajien tai tuotantomuotojen osalta. Eläntauti voidaan nimetä muuksi torjuttavaksi tai valvottavaksi eläintaudiksi, vaikka sen tarttuvuudesta, leviävyydestä tai eläntaudin aiheuttamista haitoista ei ole varmuutta, jos eläntaudin katsotaan aiheuttavan välitöntä uhkaa eläinten tai ihmisten

terveydelle. Pykälän 5 momentin mukaan muut torjuttavat eläntaudit, valvottavat eläntaudit ja muut ilmoitettavat eläntaudit nimetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Muista torjuttavista, valvottavista ja muista ilmoitettavista eläntaudeista, eläntautien ilmoittamisesta sekä mikrobikantojen toimittamisesta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (325/2021) 3 §:n 7 kohdan (909/2023) mukaan muita torjuttavia eläntauteja ovat muun ohella korkeapatogeeninen lintuinfluenssa turkistuotantoa varten tarhatuissa ketuissa, siniketuissa, minkeissä, supikoirissa ja soopeleissa.

Eläntautilain 5 §:n mukaan luetteloidun ja uuden taudin esiintymisen vahvistaa eläinterveysviranomaisen eläinterveys säännösten mukaisesti. Muun torjuttavan tai valvottavan eläntaudin esiintyminen on todettu, kun eläinterveysviranomaisen yleisesti hyväksytyin eläinlääketieteellisin perustein havaitsee eläimellä olevan mainittu eläntauti.

Eläntautilain 33 §:n 1 momentin mukaan muun torjuttavan eläntaudin esiintymisen tultua vahvistetuksi Ruokavirasto saa ryhtyä välttämättömiin toimenpiteisiin eläntaudin hävittämiseksi pitopaikasta tai muusta paikasta, jossa eläimiä pidetään. Tässä tarkoituksessa saadaan toteuttaa niitä toimenpiteitä, joista a-luokan taudin osalta säädetään eläinterveys säännösten 60–62 ja 70 artiklassa.

Euroopan parlamentin ja neuvoston tarttuvista eläntaudeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta antaman asetuksen (EU) 2016/429 (eläinterveys säännöstö) 61 artiklassa säädetään tartunnan saaneista pitopaikoista ja muista paikoista. Mainitun 61 artiklan 1 kohdan a ja i alakohtien mukaan toimivaltaisen viranomaisen on välittömästi toteutettava yksi tai useampia seuraavista taudintorjuntatoimenpiteistä: a) niistä rajoituksista määrääminen, joita sovelletaan sellaisten henkilöiden liikkumiseen ja sellaisten eläinten, tuotteiden, ajoneuvojen tai materiaalin tai aineen siirtoihin, jotka saattavat olla saastuneita ja edistää kyseisen luetteloidun taudin leviämistä; i) muut aiheelliset toimenpiteet.

Saman artiklan 2 kohdan mukaan päättäessään, mitä 1 kohdassa säädettyistä taudintorjuntatoimenpiteistä on syytä toteuttaa, toimivaltaisen viranomaisen on otettava huomioon a) tautiprofiili; b) tartunnan saaneen pitopaikan, elintarvike- tai rehualan yrityksen, sivutuotealan laitoksen tai muun paikan tuotantotyyppi ja sen epidemiologiset yksiköt.

Komissio on antanut delegoidun asetuksen (EU) 2020/689 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 täydentämisestä tiettyjen luetteloitujen ja uusien tautien seuranta, hävittämisohjelmia ja taudista vapaata asemaa koskevien sääntöjen osalta.

Delegoidun asetuksen 9 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan toimivaltaisen viranomaisen on luokiteltava eläin tai eläinryhmä luetteloidun taudin tai uuden taudin vahvistetuksi tapaukseksi, kun eläimeltä tai eläinryhmästä otetusta näytteestä on eristetty muu kuin rokotekantaan viittaava taudinaiheuttaja.

Artiklan 3 kohdan mukaan tautikohtaiset määritelmät luetteloitujen tautien vahvistetuille tapauksille vahvistetaan maaeläinten osalta liitteessä I.

Delegoidun asetuksen maaeläinten tarkkaa tapausmäärittelyä koskevan liitteen I korkeapatogeenista lintuinfluenssaa koskevan 1 jakson 2 kohdan b alakohdan mukaan toimivaltaisen viranomaisen on katsottava eläin tai eläinryhmä vahvistetuksi HPAI-tapaukseksi, jos HPAI:n taudinaiheuttajaan liittyvä nukleiinihappo, joka ei ole seurausta rokotuksesta, on tunnistettu eläimestä tai eläinryhmästä otetusta näytteestä.

Hallintolain 6 §:ssä säädetään hallinnon oikeusperiaatteista, kuten luottamuksensuojasta, suhteellisuusperiaatteesta ja yhdenvertaisuudesta.

Hallintolain 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Asiassa saatu selvitys ja oikeudellinen arviointi

Mäkpek Oy:n ja Mäkfox Oy:n siniketuissa ja minkeistä on valituksenalaisessa päätöksessä tarkoitettulla pitopaikalla 3.7.2023 ja 6.7.2023 otettu näytteitä korkeapatogeenisen lintuinfluenssan epäilyn vuoksi. Näytteistä (PCR) on havaittu korkeapatogeenista lintuinfluenssaa (HPAI H5N1). Asiassa saadun selvityksen mukaan sekvensointitutkimuksissa on lisäksi todettu muuntumista, joka edistää viruksen monistumista nisäkässoluissa.

Hallinto-oikeus toteaa, että sittemmin kokogenomisekvenssientien perusteella on todettu näytteiden viruskannan olevan 2.3.4.4b ja se on genotyyppiä BB. Mutaatioanalyysissä näytteistä todettiin nisäkäsadaptaatioon liitetty huolestuttava mutaatio PB2-E627K, joka muun muassa lisää polymeraasin aktiivisuutta nisäkässoluissa eli nopeuttaa viruksen replikointia. Lisäksi näytteissä on havaittu NA-369I+396V mutaatiot influenssaviruksen NA-geenissä.

Hallinto-oikeus katsoo ensinnäkin asiassa saatuun selvitykseen viitaten, että Ruokavirasto on huolehtinut asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset. Selvityksen riittävyttä ja asianmukaisuutta arvioitaessa huomioon tulee ottaa myös asian luonteesta johtunut päätöksenteon kiireellisyys uudenlaisessa tilanteessa, jossa lintuinfluenssa on levinnyt laajamittaisesti uusiin lajeihin. Valituksenalaista päätöstä ei siten ole syytä kumota hallintolain 31 §:ssä asetetun viranomaisen selvitysvastuun vuoksi.

Ruokaviraston antaman valituksenalaisen päätöksen puhdistusta ja desinfiointia koskevassa kohdassa on määrätty, että varjotaloihin, joista on lopetettu eläimiä, ei saa siirtää uusia eläimiä ennen tiettyjä aluehallintoviraston toimenpiteitä. Ruokavirasto on hallinto-oikeudelle antamassaan lausunnossa todennut, että kielto uusien eläinten siirtämisestä pitopaikkaan perustuu aluehallintoviraston 20.7.2023 antamaan päätökseen eikä valituksenalaiseen

Ruokaviraston päätökseen. Lausunnon mukaan valituksenalaisessa päätöksessä on sen sanamuodon mukaisesti kyse siirroista saman tarhan sisällä. Hallinto-oikeus katsoo asiassa esitetyn selvityksen perusteella, että valituksenalaisessa Ruokaviraston päätöksessä on muun ohella määrätty pitopaikan eläinten sisäisistä siirroista varjotaloista toiseen. Valituksenalaisessa päätöksessä ei siten ole tietystä tulkinnanvaraisuudesta huolimatta kielletty siirtoja pitopaikkaan ja pois sieltä. Hallinto-oikeus toteaa selvyiden vuoksi vielä, että hallinto-oikeudessa ei ole vireillä valitusta kyseisestä aluehallintoviraston päätöksestä.

Hallinto-oikeudessa on siten valituksen perusteella ratkaistavana kysymys siitä, onko lintuinfluenssan esiintymisen voitu katsoa tulleen vahvistetuksi pitopaikassa eläintautilain 33 §:ssä tarkoitetulla tavalla ja onko Ruokavirasto voinut sen nojalla antaa valituksenalaisen päätöksen, jossa on muun muassa kielletty eläinten siirto varjotaloista toiseen tarhan sisällä.

Hallinto-oikeus katsoo asiassa tulleen vahvistetuksi PCR-testien perusteella, että valituksenalaisessa päätöksessä tarkoitetussa turkiseläinten pitopaikassa on todettu korkeapatogeenisen lintuinfluenssan taudinpurkaus ja myös viruksen monistumista nisäkässoluissa edistävää muuntumista loppukesällä 2023. Kun otetaan huomioon tarhan koko ja testattavien eläinten määrä, pitopaikan ei ole voitu riittävällä varmuudella osoittaa sittemmin vapautuneen lintuinfluenssavirustartunnasta.

Hallinto-oikeus toteaa, että eläinterveys säännösten 61 artiklan mukainen taudin leviämisen ehkäisemistä koskeva toimenpideluettelo, johon kansallisen eläintautilain 33 §:n 1 momentissa viitataan, on laaja. Hallinto-oikeus katsoo, että Ruokavirasto on voinut eläintautilain 33 §:n mukaisten edellytysten vallitessa antaa harkintavaltansa ja asiantuntemuksensa puitteissa valituksenalaisesta päätöksestä ilmenevät määräykset tarhan sisäisestä siirtokiellosta, kun otetaan myös huomioon kyseisen lain eläintautien vastustamiseen liittyvä tavoite sekä lintuinfluenssan leviämisen- sekä muuntautumiskäsitteistä saatu selvitys ja etenkin se, että kyse on ollut uudesta tilanteesta, jossa lintuinfluenssa on laajamittaisesti levinnyt turkiseläimiin, joihin liittyy riski sen muuntumisesta ja leviämisestä ihmisiin. Kyseinen riski on otettu huomioon kansallisen asetuksen muutosta tehtäessä, jolla lintuinfluenssa tietyissä turkiseläimissä on määrätty muuksi torjuttavaksi eläintaudiksi. Hallinto-oikeus katsoo, että kyse on ollut mainitussa lainkohdassa tarkoitetuista välttämättömistä toimenpiteistä eläintaudin hävittämiseksi pitopaikasta.

Suppeista perusteluista huolimatta Ruokaviraston päätöksestä ilmenevää eläintensiirtokieltä ei voida pitää lainvastaisena valittajan esittämien syiden vuoksi, kun otetaan lisäksi huomioon asiassa annettu Ruokaviraston lausunto. Turkiseläinten pitoon liittyvää tarhan sisäistä eläintensiirtokieltä ei ole syytä arvioida toisin lintuihin liittyneen tartuntavyöhykkeen lakkauttamispäätöksen perusteella, koska kyse on eri lajiin kohdistuvista taudintorjuntatoimenpiteistä ja erilaisesta taudin leviämistilanteesta. Hallinto-oikeus katsoo, että valituksenalaisesta päätöksestä ilmenevä eläintensiirtokieltä ei ole myöskään ollut hallintolain 6 §:n mukaisen suhteellisuusperiaatteen, luottamuksensuojan

ja yhdenvertaisuusperiaatteen tai perustuslain 15 §:n mukaisen omaisuudensuojan ja 18 §:n mukaisen elinkeinovapauden vastainen valittajan esittämien syiden vuoksi.

Edellä lausutun perusteella valituksenalaisessa Ruokaviraston päätöksestä ilmenevän eläintensiirtokiellon kumoamiselle ei ole aihetta. Valitus on näin ollen hylättävä.

3. Oikeudenkäyntikulut

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 95 §:n 1 momentin mukaan oikeudenkäynnin osapuoli on velvollinen korvaamaan toisen osapuolen oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu itse vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan.

Asiassa annettu ratkaisu huomioon otettuna ei ole kohtuutonta, että valittaja joutuu pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista.

Valitusosoitus on liitteenä Hall (01.20).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden ylituomari Riikka Mäki sekä hallinto-oikeustuomarit Janne Marttila ja Hanna Nieminen-Finne.

Esittelijä Oscar Spåre

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu

Päätös ja maksu	Mäkfox Oy Asiamies: Asianajaja [REDACTED], tavallinen sähköinen tiedoksianto oikeudenkäyntimaksu 270 euroa <i>(Oikaisuvaatimusohje ilmenee hallinto-oikeuden päätöksen oikeudenkäyntimaksua koskevasta liitteestä.)</i>
Jäljennös maksutta	Ruokavirasto/eläinten terveyden ja hyvinvoinnin laitos Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

Tuomioistuimen yhteystiedot

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43, 4 krs (PL 204), 65101 Vaasa
Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi
Puh.: 029 56 42780

Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu:
<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/>

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla
<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/>